

ODLAZAK U MIROVINU

Dr. sc. Joso Gračan znanstveni savjetnik u trajnom zvanju

Dr. sc. Joso Gračan, znanstveni savjetnik i dugogodišnji direktor i ravnatelj Šumarskog instituta, Jastrebarsko, poznat i priznat istaknuti znanstvenik svjetskog glasa iz šumarske genetike i oplemenjivanja šumskog drveća, jedne od osnovnih disciplina šumarske znanosti i prakse, 31.12. 2007. godine otišao je u više nego zasluženu mirovinu.

Dragi naš Joso, Vi ste, što se mora ovom prilikom spomenuti, nezaobilazna znanstvena i stručna vertikala šumarske genetike i oplemenjivanja šumskog drveća. Uza sve svoje obaveze i dužnosti višegodišnjeg direktora i ravnatelja Šumarskog instituta, uspjeli ste si pronaći vremena i za znanstveno - istraživačku djelatnost. Svojim rezultatima istraživanja doprinijeli ste razvoju šumarske znanosti i šumarstva ne samo u Hrvatskoj već i u nekim susjednim i mnogim europskim zemljama.

Vaš radni vijek, koji ste započeli kao šumarski tehničar, nastavili kao diplomirani inženjer šumarstva, direktor, a potom i ravnatelj Šumarskog instituta, Jastrebarsko koji ti je bio drugi dom, a njegovi djelatnici druga obitelj, bio je vrlo plodan i uspješan.

Kao vrsni znanstvenik i istraživač, nastojali ste svoje stečeno znanje i iskustvo prenijeti na mlade suradnike, ne mareći radi li se o šumarskim inženjerima, znanstvenim novacima ili tehničarima, penjačima i ostalim radnicima kako u svom matičnom odjelu, Odjelu za oplemenjvanje i šumsko sjemenarstvo, tako i u Institutu općenito. Takvim svojim nesebičnim radom odgojili ste velik broj radnika, penjača, cjepljara, mladih stručnih suradnika, diplomiranih inženjera, magistara i doktora znanosti.

Cijeli svoj radni vijek bili ste poštovani i cijenjeni kao radnik, suradnik, asistent, znanstvenik i istraživač, direktor i ravnatelj, kako u Institutu tako i na terenu.

Vrlo brižan suprug i nadasve nježan otac svoje djece Željke i Tomislava.

Životopis dr. sc. Jose Gračana

Joso Gračan rođen je 10. studenog 1937. u Slunju. Osnovnu školu i malu maturu završio je u Slunju, a Srednju šumarsku školu 1955. u Karlovcu. Kao šumarski tehničar radio je neko vrijeme u Šumariji Slavonska Požega, Pleternica i Velika, a od 9. prosinca 1955. do 1. listopada 1957. u Šumariji Lipik u Lipiku.

Diplomirao je 1962. godine na Šumarskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Od 1962. do 15. ožujka 1966. radi u Šumariji Bučje, Šumskom gospodarstvu Daruvar i Šumariji Pakrac. U tom razdoblju radio je na svim poslovima uzgajanja, uređivanja, zaštite i iskorištavanja šuma, te odslužio redovni vojni rok (1963/1964).

Od 16. ožujka 1966. radi u Jugoslavenskom institutu za četinjače, Jastrebarsko kao asistent i suradnik za oplemenjivanje šumskog drveća.

Krajem 1970. dobio je stipendiju od bivšeg Republičkog fonda za naučni rad, Zagreb u trajanju od 1. siječnja do 31. prosinca 1971. za usavršavanje iz populacijske i kvantitativne genetike na Sveučilištu Sjeverne Karoline u Raleighu (North Carolina State University, SAD). Troškove putovanja podmirio je Fulbrightov program (putna stipendija). Za vrijeme boravka u SAD-u u svojstvu «specijalnog studenta» završio je dva semestra (proljetni i jesenski) iz programa studija za stjecanje doktora znanosti. Uspješno je položio ispite iz genetike i oplemenjivanja i statistike.

Nakon povratka iz SAD-a (1. veljače 1972.) imenovan je za vršitelja dužnosti direktora Jugoslavenskog instituta za četinjače, Jastrebarsko. Tu dužnost obavlja do 31. prosinca 1973. godine.

Magistrirao je 14. ožujka 1973. iz oplemenjivanja šumskog drveća, na Šumarskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Za direktora Šumarskog instituta, Jastrebarsko biran je 1974., 1978., 1982., 1986. i 1990., v.d. ravnatelja 1993. i ravnatelja 1995. i 1999.

Doktorirao je 1984. godine na Šumarskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, obranivši disertaciju pod naslovom „Varijabilnost provenijencija obične smreke (*Picea abies* (L.) Karst) u dijelu prirodnog rasprostranjenja“.

Aktivni je član više znanstvenih i stručnih društava (Hrvatsko šumarsko društvo, Hrvatsko ekološko društvo, Društvo za fiziologiju biljaka Hrvatske, Hrvatsko genetičko društvo i dr.). Bio je dugogodišnji član Poslovnog udruženja šumskoprirodnih organizacija Hrvatske, Općeg udruženja šumarstva i drvne industrije i Poslovne zajednice, (1972.-1987.). Obavljao je dužnost prvog predsjednika Samoupravne interesne zajednice šumarstva Hrvatske (1987.-1990.), i član Komisije za znanstvenoistraživački rad «Hrvatskih šuma».

Član je Međunarodnog savjeta Unije šumarskih znanstvenoistraživačkih organizacija (IUFRO), dopredsjednik Hrvatskog ekološkog društva, član Upravnog odbora Hrvatskog šumskog društva i član Uređivačkog kolegija časopisa RADOVI, Šumarskog instituta.

Bio je član organizacijskih odbora: XVIII IUFRO Kongresa koji je održan u Ljubljani 1986., IUFRO simpozija iz citogenetike (Brijuni 1993.) i Kongresa o makarskom području (Makarska 1993.). Član je Upravnog odbora “Hrvatskih šuma”, p.o. Zagreb, 1998.-2002.

Predsjednik je organizacijskog odbora savjetovanja koje je organizirao i uspješno održao Šumarski institut, Jastrebarsko 1984., 1986., 1993. i 2000. godine. Boravio je na studijskim putovanjima u mnogim stranim zemljama, te aktivno sudjelovao u radu velikog broja stručnih i znanstvenih skupova u zemlji i inozemstvu (Svjetski šumarski IUFRO – kongresi u Kyotu 1981., Ljubljani 1986., Montrealu 1990., Tampereu 1995., simpozij o oplemenjivanju šumskog drveća i uspijevanju provenijencija različitih vrsta u okviru IUFRO – radnih grupa: Kanada 1978., Njemačka 1973., 1982., 1987., 1988., 1993., Austrija 1986., Francuska 1980., 1991., Rusija 1989.,

Švedska 1974., 1979., Rumunjska 1979.). U okviru tehničke suradnje, kao jedan od prvih šumara Hrvatske boravio je u Kini od 18. svibnja do 8. lipnja 1979. godine.

Od velikog broja savjetovanja i simpozija treba istaći sudjelovanje u radu Sekcije za oplemenjivanje šumskog drveća Zajednice instituta i fakulteta bivše Jugoslavije kao i Hrvatskog genetičkog društva. Kroz tri prošla srednjoročna razdoblja bio je suradnik na projektu «Unapređenje sjemenarstva, rasadničke proizvodnje i uzgoja šumskih kultura». Projekt je financiralo Opće udruženje i Poslovna zajednica šumarstva i drvne industrije Hrvatske. Bio je suradnik na projektu «Unapređenje gospodarenja šumama», koji je financirala Samoupravna interesna zajednica znanosti Hrvatske. U ovom srednjoročnom razdoblju (1991.-1995.) surađuje na projektima: «Šumske kulture, zaštita i obnova oštećenih sastojina», koji financijski podupire Ministarstvo znanosti i tehnologije i «Unapređenje proizvodnje biomase šumskih ekosustava Hrvatske», koji financira Javno poduzeće «Hrvatske šume», Zagreb. Znanstveni savjetnik je od 1986. godine i upisan je u registar koji se vodi u Ministarstvu znanosti i tehnologije, Zagreb.

Aktivan je član IUFRO – radne grupe za oplemenjivanje šumskog drveća, radne grupe za istraživanje uspijevanja provenijencija pojedinih vrsta šumskog drveća. Bio je voditelj 18. ekskurzije XVIII IUFRO – Kongresa 1986. godine (Slovenija i Hrvatska).

Njegovu znanstvenu aktivnost, pored ostale problematike iz oplemenjivanja šumskog drveća, karakterizira istraživanje uspijevanja različitih provenijencija domaćih vrsta šumskog drveća (obična smreka, obični bor, hrast lužnjak i obična bukva).

Poseban prilog dao je u izučavanju različitih provenijencija hrasta lužnjaka (jedna od najvažnijih i najvrednijih vrsta šumskog drveća u Hrvatskoj) osnivanjem prvih eksperimenata u Hrvatskoj 1986. godine.

Na temelju rezultata istraživanja uspijevanja provenijencija različitih vrsta šumskog drveća pokazao je da se kod obnove šuma izborom odgovarajuće provenijencije može povećati proizvodnja drvne mase i stabilnost šumskih ekosustava.

Značajan je i njegov doprinos poznavanju genetičke specifičnosti mineralne ishrane šumskog drveća (hrast lužnjak, obična smreka) i stimulaciji plodonošenja (američki borovac).

U razdoblju od 1972. do 2003. godine vrlo je uspješno vodio bivši Jugoslaven-ski institut za četinjače (1972.-1973.) i Šumarski institut u Jastrebarskom (1974.-2003.). Svojim radom na dužnosti direktora dao je značajan doprinos razvoju šumarske znanosti i znanstveno-istraživačkog rada hrvatskog šumarstva. Poseban doprinos dao je unapređenju suradnje između šumarske operative i znanstveno-istraživačkih ustanova (Institut i Fakultet) kao i primjeni rezultata istraživanja u praksi. Zaslužan je za suvremeno opremanje laboratorija u Šumarskom institutu u Jastrebarskom nabavom svjetlosnog mikroskopa, atomskog adsorpcijskog spektrofotometra, aparata za analizu SO₂, informatičke opreme, trušnice za sjeme, klima komore, CNS – aparata, kromatografa, digitalog mjerača godova, aparata za DNA analize šumskog drveća i dr., Osim toga zaslužan je i za adaptaciju, održavanje i izgradnju novih laboratorija i objekata, kao i usavršavanje i osposobljavanje stručnih i znanstvenih djelatnika. Njegovim radom proširena je i unapređena stručna i znanstvena suradnja sa domaćim i inozemnim organizacijama.

Od 2001. godine dr. sc. Joso Gračan glavni je urednik časopisa RADOVI koji je, povećanim tiskanjem rezultata istraživanja, od edicije osnovane 1974. godine preрастаo u znanstveno stručni časopis poznat i priznat u zemlji i inozemstvu

Njegova je zasluga što je broj djelatnika od 64 (1974.) povećan na 85 tijekom 1993. godine, a broj znanstvenih radnika u tom razdoblju porastao od 6 na 29 (do stupanja na snagu novog Zakona o znanstvenoistraživačkoj djelatnosti). Nakon teške saobraćajne nesreće 10. veljače 1998., u kojoj je stradalo 5 znanstvenika Šumarskog instituta i redovni profesor Šumarskog fakulteta, Šumarski se institut našao u najtežoj situaciji od osnivanja. Broj znanstvenika – doktora znanosti smanjio se na 5, a broj istraživača (magistara, polaznika postdiplomskog studija i suradnika) na 20. Uz veliku pomoć i razumijevanje Ministarstva znanosti, «Hrvatskih šuma», Zagreb, Ministarstva poljoprivrede i šumarstva, Šumarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i zalaganje ravnatelja i suradnika, stanje se poboljšalo. Krajem 2002. godine u Šumarskom institutu zaposleno je 9 doktora znanosti, 11 magistara, 11 polaznika poslijediplomskog studija i stručnih suradnika. Od 12 znanstvenih novaka, 4 su obranila magistarske radnje. Ukupan broj zaposlenih je 80, od kojih 38 financira Ministarstvo znanosti i tehnologije, a 42 iz vlastitih prihoda.

Značajan je doprinos dr. sc. Jose Gračana unapređenju međunarodne suradnje sa znanstvenim institucijama i nevladinim udrugama:

Od 1994. godine je predstavnik Šumarskog instituta, Jastrebarsko u Europskom šumarskom institutu (EFI) sa sjedištem u Joensuu, Finska; nacionalni je koordinator za Hrvatsku za očuvanje europskih šumskih genetskih resursa (EUFOR-GEN) u okviru Međunarodne udruge za biljne genetske resurse (IPGRI) sa sjedištem u Rimu; nacionalni je koordinator u okviru međunarodnog projekta «Procjena i motrenje štetnog djelovanja onečišćenja zraka, tla i vode na šume», koji financira EU; koordinator je projekta 1 Zaštita i unapređenje proizvodnje biomase u ulozu podržavanja višestrukih uloga i funkcija šuma, koji financiraju «Hrvatske šume», d.o.o. Zagreb; glavni je istraživač projekta 0024001 Oplemenjivanje i šumsko sjemenarstvo, koji financira Ministarstvo znanosti i tehnologije; član je Uredništva i autor članaka u monografijama: «Hrast lužnjak u Hrvatskoj», «Obična jela u Hrvatskoj» i «Obična bukva u Hrvatskoj».

Poštovani čitatelji, mogli bi pronaći još puno podataka o našem dr. Gračanu ali već i iz ovog kratkog životopisa razvidno je kako se radi o vrlo plodnom i uspješnom znanstveniku, prizatom, poznatom i uvaženom znanstvenom savjetniku Šumarskog instituta, Jastrebarsko. Njegov je cjelokupni znanstveni, stručni, i dozvolite da kažem “tehno-menadžerski” kao i društveni rad, ostavio dubok trag u svima nama, najbližim suradnicima, djelatnicima ovog Instituta, djelatnicima Šumarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatskih šuma, a i kolega u inozemstvu.

Na kraju, koristim ovu priliku da se u ime svih zaposlenika Šumarskog instituta, Jastrebarsko i svoje osobno ime još jednom zahvalim Vama dragi Josu za sve što ste učinili na dobrobit hrvatske šumarske znanosti i struke. Također se zahvaljujem na višegodišnjoj suradnji, kolegijalnosti i svakako velikom prijateljstvu...

HVALA TI !

*Dr. sc. Mladen Ivanković
znanstveni suradnik*